

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-82>

ІНВЕСТИЦІЇ В ЕКОЛОГІЧНІ ПОСЛУГИ ЯК ФАКТОР, ЩО ВПЛИВАЄ НА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Незважаючи на очевидні досягнення в дослідженні складних проблем екологічного інвестування, проблема пошуку категоріального апарату цього нового економіко-екологічного спрямування, розробки методологічних підходів і методів реалізації екологічного інвестування залишається дуже актуальною. При цьому особливого значення набувають такі питання, як формування наукової основи управління інвестиційними процесами в екологічній сфері, визначення ролі держави та розширення сфери дії ринкових механізмів.

Одним із ключових факторів для забезпечення сталого економічного та екологічного розвитку країни та підвищення конкурентоспроможності та ефективності галузі є системний підхід до інвестування в екологічні послуги, зокрема аналіз процесів на ринку інвестицій має бути системним. На інвестиційному ринку екологічних послуг це можна розглядати з двох точок зору. З одного боку, спрямована діяльність держави на створення умов для інвестицій в екологічну сферу, а з іншого – формування відповідних сегментів ринку які фокусуються на досягненні сталого розвитку.

В ситуації, що склалася більший пріоритет стали отримувати проекти та програми які забезпечують отримання екологічно чистої продукції, що формують прогресивні виробничо-господарські структури, що створюють замкнуті виробничі та господарські цикли, пов'язані з екологізацією виробництва [2, с. 54].

Під інвестиціями розуміють вкладення капіталу в підприємства чи інші види діяльності з метою отримання прибутку чи досягнення інших ефектів. В умовах ринкової економіки прибуток є рушійною силою інвестиційної діяльності.

Відповідно, без цих інвестицій не можливо виробництво певних товарів, а також визнання на ринку та надання послуг, це приносять певний прибуток, без цього інвестування буде марним. Пропонується рефінансувати цей прибуток, щоб певною мірою спрямувати його на розвиток виробництва.

В економічній літературі інвестиції розглядаються як акт відмови від миттєвого споживання заради більш повного задоволення потреб в наступні роки за допомогою інвестування коштів в об'єкти підприємницької діяльності [3].

Також важливим є поглиблення поняття екологічних інвестицій та їх докладніша класифікація. Безпосередньо пов'язані з екосистемами екологічні інвестиції пропонується класифікувати як природоохоронні інвестиції.

Пропонується виділити інвестиції в екосистемні послуги – *підтримуючі* (спрямовані на збереження природного стану природних об'єктів); *відновлюючі* (пов'язані з реставрацією, відновленням, реабілітацією деструктивних екосистем); інвестиції в *екосистемні послуги невикористання*, пов'язані з обмеженням використання природних ресурсів місцевим населенням та іншими особами і організаціями. Okремо варто розглядати екологічні інвестиції *покращуючі*, пов'язані з технологічним розвитком та *компенсуючі* (створення технічних умов, конструкцій та механізмів з метою компенсації екологічних втрат, а також створення технічних об'єктів, що заміщають функції екосистем – очищення води та ін.) (рис. 1).

Поряд з широким поняттям екологічних інвестицій пропонується «звузити» категорію до екосистемних послуг і інвестицій в екологічні послуги. Надалі пропонується показувати категорію екологічних інвестицій та інвестицій в екологічні послуги в нормативних, правових і фінансових документах окремо, дотримуючись ієрархічності і підпорядкованості. При цьому екологічні інвестиції повинні бути на більш високому рівні понятійної ієрархічності. Разом з тим, поняття про екосистемні послуги все ширше запроваджується зарубіжними економістами-управлінцями у сфері природних ресурсів.

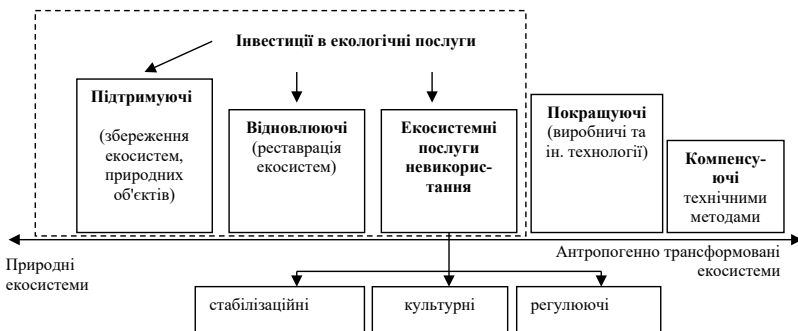

Рис. 1. Класифікація інвестицій в екологічні послуги

Екосистеми забезпечують цілий ряд послуг, які мають основне значення для належного функціонування навколишнього середовища та економічного і соціального розвитку. Хоча попит на ці послуги, в тому числі, на забезпечення наявності чистої прісної води, постійно зростає, здатність екосистем забезпечувати такі послуги погіршується в результаті деградації яка постійно посилюється, що знижує перспективи сталого розвитку.

Одним з дієвих механізмів ефективного використання природних ресурсів є впровадження плати за екологічні послуги в умовах комплексного управління ресурсами. У такому контексті можуть бути сформульовані підходи до екологічного інвестування шляхом формування і розвитку концепції екологічних послуг.

«Екологічні послуги» означають вигоди, які отримують люди від екосистем. Вони включають забезпечуючи послуги, такі як продовольство, забезпечення водою, лісоматеріалами. Виділяють регулюючі послуги які впливають на клімат, повені, хвороби, відходи і якість води; культурні послуги, які забезпечують задоволення рекреаційних, естетичних та духовних потреб; і підтримуючі послуги, такі як ґрунтоутворення, фотосинтез і кругообіг поживних речовин [4, с. 140].

Таким чином пропонується впровадження терміна «інвестиції в екологічні послуги», що означає вкладення фінансових, матеріальних, технічних засобів до реставрації, збереження, охорони екосистем, важливих для формування екосистемних послуг.

Важливим теоретичним питанням є визначення місця інвестицій в екологічні послуги серед інших видів інвестицій. Для вирішення ряду екологічних проблем, наприклад, пов'язаних з управлінням водними ресурсами, можуть виявитися корисними існуючі екологічні послуги. Фінансові механізми інвестицій в екологічні послуги включають крім фінансування реставрації екосистем прями компенсації, створення інвестиційних фондів, придбання землі. Інвестиції в екологічні послуги, що реалізуються шляхом створення державних схем інвестування в екосистемні послуги на місцевому, національному, субрегіональному рівні, так само як приватні інвестиції в екосистемні послуги. Особливістю механізмів інвестування в екологічні послуги є високий рівень взаємодії його учасників. Ці підходи вимагають високої компліментарності та є складними для впровадження в українських умовах конфліктного ресурсокористування. Для їх впровадження важливо використовувати підходи економіко-екологічних комунікацій, які слід формувати в Україні як один з елементів громадянського суспільства.

Література:

1. Mihaliková E.M., Taušová K. Culková. Public Expenses and investment in environmental protection and its impact on waste management. 2022. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14095270>
2. Вишницька О.І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації. *Вісник Сумського державного університету*. Серія «Економіка». 2013. № 2. С. 51–58.
3. Петренко І.П. Екологічні інвестиції та джерела їх фінансування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 32. С. 62–68. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/32-2018/12.pdf>
4. Ігнатченко А.С. та ін. Аналіз дефініційної основи терміна «екологічні (зелені) інвестиції» та їх класифікаціяє. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 2. С. 138–148. URL: [https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_45/Anastasia S_Ihnatchenko Bohdan L Kovalov Svitlana M Fedyna Anastasia G Popova/Analysis of _the_Definitive_Basis_of_the_Term.pdf](https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_45/Anastasia_S_Ihnatchenko_Bohdan_L_Kovalov_Svitlana_M_Fedyna_Anastasia_G_Popova/Analysis_of_the_Definitive_Basis_of_the_Term.pdf)